

BOUWHISTORISCHE VERKENNING

Adres: Schuitendiep 51

Status: BBP

Periode: veldwerk 21-2-2006

Onderzocht door: T. Tel., F. van der Waard (veldwerk); H. Wierts (archiefontoerzoek).

Auteur: F. van der Waard

Datum: December 2006 Groningen

Inleiding

Deze bouwhistorische verkenning is uitgevoerd in het kader van het project Bouwhistorische inventarisatie en verkenning van de binnenstad van Groningen. Dit is het eerste project in het kader van de cultuurhistorische inventarisatie van het hele grondgebied van de gemeente Groningen die tot doel heeft de cultuurhistorische kwaliteiten in beeld te brengen.

De bouwhistorische verkenning bevat een korte schets van de bouwgeschiedenis van het pand, een beschrijving van het interieur en het exterieur en een waardestelling. Het onderzoek richt zich in hoofdzaak op het gebouw zelf, waarbij in beperkte mate gebruik is gemaakt van schriftelijke bronnen en oud kaartmateriaal. De bouwgeschiedenis wordt daarom in hoofdlijnen weergegeven. Ook is het mogelijk dat achter voorzetwanden en verlaagde plafonds oudere constructies en interieur-afwerkingen verborgen zitten.

Voor het onderzoek van de bouwgeschiedenis is gebruik gemaakt van het bouwdoos van de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken van de Gemeente Groningen.



SITUERING EN STRUCTUUR

Schuitendiep 51 staat op een perceel van ca. 9 x 24 m aan de binnenstadszijde van het Schuitendiep. Het pand vormt de helft van een twee huizen onder een dwarse kap. Aan de linkerkant heeft het pand dan ook een mandelige muur met Schuitendiep 53 en aan de rechterkant bevindt zich een steeg. Het dwarse pand (ca. 7,5 x 7 m) heeft twee bouwlagen en een steil zadeldak. Hierachter staat een tweelaags achterbeuk met een zadeldak en een eindschild aan de zuidzijde (7,5 x 5,3 m), waarbij de nok van dit achterhuis ook evenwijdig aan de straat ligt. Ook deze achterbeuk heeft een mandelige muur met de achterbouw van nr. 53. Aan de rechter achterzijde van de achterbeuk bevindt zich een smallere 19de-eeuwse eenlaagse aanbouw (5,5 x 2,7 m) met een plat dak.



BOUWGESCHIEDENIS

Op de kaart van Jacob van Deventer uit omstreeks 1560 wordt op deze plek al bebouwing aangegeven. Dit stadsdeelte werd in 1469 binnen de muren getrokken.

Op de kaart van Haubois uit ca. 1643 wordt op de plaats van Schuitendiep 53 en 51 een dwars huis afgebeeld waarvan de kern in de beide huidige huizen nog goed zichtbaar is. Aan de noordkant van dit dwarse huis was een steeg en achter het huis wordt een haal voor een put afgebeeld.



Schuitendiep westzijde tussen het Kattendiep en de Steentilstraat op de kaart van Haubois uit omstreeks 1643.

De kern van het huis is een dwarse voorbeuk die zich over nr 51 en 53 uitstrekt. Het heeft twee bouwlagen met een zolder die een borstwering heeft. In opzet en constructiewijze heeft dit duidelijk 17^e eeuwse kenmerken. Zo heeft het een steil zadeldak en bestaat de kapconstructie uit gebinten die gedeeltelijk van eikenhout en gedeeltelijk van grenenhout zijn gemaakt. Ook het metselwerk van de rechter kopse gevel van het huis (bij de steeg in het zicht) past, gezien de tienlagenmaten en steenmaten (een tienlagenmaat van 76,3 cm; de steenmaat bedraagt 28-27,8 x 13,5-14 x 6,1-6,5 cm), goed bij deze periode. Tenslotte wijst ook het profiel van een console onder een balk boven de verdieping op een datering in de eerste helft van de 17de eeuw. Vermoedelijk zaten de oorspronkelijke stookplaatsen in de beide kopse dwarsgevels. Of het huis van het begin af aan is opgezet als ‘twee onder een kap woning’ is niet bekend. Wanneer het later is gesplitst dan is dat vóór circa 1830 gebeurd aangezien op de kadastraal uit dit tijd twee percelen staan aangegeven. Het rechter (noordelijke) gedeelte (nr. 51) heeft een achterbeuk van ruim 5 meter diep. Tegen de achtergevel bevond zich aan de zuidkant een vierkant uitbouwje waarvan geen sporen teruggevonden zijn.



De kadastraal kaart van omstreeks 1830 met daarop aangegeven de moderne huisnummering.

De achterbeuk was oorspronkelijk eenlaags en kan gezien het karakter van het metselwerk (slordig kruisverband, gebruik van klezoren in de koppenlagen) uit de tweede helft van de 17de eeuw dateren. Mogelijk was deze overdekt door een lessenaarsdak en vormde dan zo een soort achterkubbing. Ook is het denkbaar dat dit gedeelte een eigen zadeldak had evenwijdig aan het zadeldak van het dwarse voorbeuk. De balklaag van dit gedeelte ligt net als de voorbeuk in ieder geval haaks op de straat. Deze achterbeuk werd in de 19de eeuw, mogelijk omstreeks 1860, van een verdieping voorzien waarbij men een topgevel aan de steeg bouwde zodat de achterbeuk twee bouwlagen telde met kap. Mogelijk werd toen ook de begane grond vernieuwd. Deze is in een andere soort steen dan de verdieping opgemetseld.

In 1860 werd aan de rechterkant van de achterbeuk een eenlaagse aanbouw gebouwd. Een jaartalsteen heeft de inscriptie EIS 1860. Het is denkbaar dat de aanbouw aan de linkerkant van het achterhuis die nog op het minuutplan te zien was, toen gesloopt is.

In 1864 kwam de huidige voorgevel tot stand. Een jaartalsteen vermeldt EIS HT 1864. Ook veel interieuronderdelen kunnen goed uit het derde kwart van de 19de eeuw stammen.

Het huis had in die tijd twee ingangen. Vermoedelijk was het gesplitst in twee woningen, de huisnummeraanduiding nr. 51 en 51a die tot de samenvoeging in 1985 gold, is daar ook een aanwijzing voor.

In de periode 1910-30 werden de bovenlichten van de begane grond voorzien van gekleurd glas in lood.

In 1929 is in verband met de aanleg van riolering een plattegrondtekening gemaakt. De trap bevindt zich volgens deze plattegrond achter de tweede deur ter plekke van de huidige smalle kamer tussen de gang en de voorkamer.

In 1944 bevond zich een kapperssalon in het pand.

Bij de samenvoeging van de beide woningen in 1985 is het huis verbouwd en gemoderniseerd. De trap bevindt zich thans tegen de achtergevel van het oorspronkelijke dwarse huis, tussen de gang en de voorkamer. De trap maakt, gezien de aanwezigheid van diverse kasten, de indruk op een oude plek te zitten. Het is niet duidelijk hoe deze positie te rijmen is met de plattegrond van 1929. Waren er in 1929 twee trappen of is de positie van de trap niet goed weergegeven of is de trap toch verplaatst.

BESCHRIJVING

Gevels

De voorgevel is een lijstgevel uit 1864 van vier traveeën breed en twee bouwlagen hoog. De gevel is in schoon baksteenwerk opgetrokken van kleine bruine steentjes in normaal kruisverband (10 lagen 46,3-46,4 steenmaat 20,3/21/21/21/21,4x10/10,2/10,4/10,5/10,6x3,6/3,74/4/4cm). In een steen naast de voordeur zit een inscriptie: "EIS HT 1864".

De gevel heeft een lage hardstenen plint. Alle gevelopeningen zijn voorzien van afgeronde hoeken en overdekt door rollagen. Alle kozijnen zijn dun en ongeprofileerd.

Op de begane grond bevinden zich links twee dubbele deuren en rechts twee vensters.

De deuren zijn tweedelige zespaneelsdeuren met bovenlichten. Iedere deurhelft heeft een staand glaspaneel (waar vroeger mogelijk een gietijzeren paneel heeft gezeten) met onder en boven een diamantkopvormig paneel. De linkerdeur heeft een bovenlicht met ongekleurd glas in lood. Dit ontbreekt bij de rechterdeur. De deuren zijn voorzien van hardstenen dorpels en neuten.

Op de verdieping bevinden zich vier H-vensters met in de bovenlichten ongekleurd glas in lood. Alle vensters hebben waterdorpels. De gevel wordt afgesloten door een eenvoudige kroonlijst. Het voordakschild is belegd met 20ste-eeuwse geglazuurde pannen. Naast de gevel is de ingang naar de steeg. Hier bevindt zich een gangpoortje in de vorm van een moderne deur met daarboven een stuk gepleisterd metselwerk dat mogelijk 19de-eeuws is.



De achtergevel gezien vanuit de tuin, links is nog juist een klein stukje van de eenlaagse aanbouw zichtbaar.

De achtergevel is een tweelaagse recht gesloten langsgevel van vier traveeën. De begane grond is aan de linkerkant (gezien vanuit de tuin) door de smalle eenlaagse aanbouw ingebouwd. Rechts daarvan zijn nog drie traveeën. Voor dit gedeelte is een moderne serre gebouwd. De begane grond is wit gesausd en de verdieping is in schoon metselwerk opgetrokken. Alle kozijnen zijn van een grove duivejagerprofilering voorzien. De gevelopeningen zijn overdekt met rollagen. De wit gesausde begane grond heeft een tienlagenmaat van 60 cm (steenmaat ca. 24x12x5cm) en de verdieping heeft een tienlagenmaat van 50,5-51cm (steenmaat 19,5/20/21/21x9,5x4,5/4,6cm). Hoewel de begane grond ander metselwerk heeft, kunnen zowel de begane grond als de verdieping uit de tweede helft van de 19de eeuw dateren. De begane grond heeft rechts een deur met links ervan twee zesruitsvensters. De deur heeft onder en boven een liggend paneel met diamantkopmotief en daartussen een glaspaneel met roedenverdeling. De vensters hebben zesruitsramen met vaste tweedelige bovenlichten en onder naar binnen draaiende stolpramen. De horizontale roeden van de stolpramen zijn van gietijzer. De balken komen boven de vensters uit en de ankers zijn afgezaagd. Dit wijst erop dat de balken ouder zijn dan de huidige ~~De verdieping~~ verdieping heeft vier vrij smalle H-vensters met vernieuwd raamhout. De ankers van de zolderbalklaag zijn in de muurdammen opgelegd. Overigens is het linker venster omgebouwd tot een deur. De deur en het kozijn ervan zijn recent vernieuwd.

Het is eigenaardig dat het linker penant in normaal kruisverband is gemetseld, terwijl de overige muurdammen op één na in staand verband zijn gemetseld. Toch hoort al het muurwerk van de verdieping bij elkaar. Het metselwerk van de verdieping van de achtergevel staat in verband met de noordelijke zijgevel.

De rechtse noordelijke zijgevel

Deze bestaat uit twee delen; namelijk het voorste gedeelte is de kopse zijgevel van het oorspronkelijke dwarse voorhuis (voorbeuk) uit de eerste helft van de 17de eeuw en het achterste gedeelte is de kopse zijgevel van het aangebouwde dwarse achterbeuk. Van dit gedeelte stamt de begane grond waarschijnlijk uit de tweede helft van de 17de eeuw stammen en de verdieping uit de tweede helft van de 19de eeuw. Hieronder worden beide geveldelen nader beschreven.

kopse noordelijke zijgevel voorbeuk

De rechter zijgevel is een topgevel van twee bouwlagen in schoon metselwerk. Dit metselwerk is met zachtrood-bruine stenen (een tienlagenmaat van 76,3 cm; de steenmaat bedraagt 28-27,8 x 13,5-14 x 6,1-6,5 cm) in een slordig kruisverband gemetseld. De voegen zijn van een dagstreep voorzien. In het midden van de gevel is een baan van beroete stenen aanwezig die de situering van stookplaatsen op die plek aanduidt.

In de gevel bevindt zich een doorgehakt houten enkelvoudig keldervenster (het kozijn heeft een grove duivejagerprofilering) met daarboven een klein venstertje met vierdelig raam dat een tussenruimte onder de verdiepingsbalklaag verlicht.

Op verdieping bevindt zich links een dichtgezet venster waarvan de onderste rollaag zichtbaar is (onder het trijshuisje) en rechts een vierkant enkelvoudig venstertje.

De zolder heeft aan de linkerkzijde, onder het trijshuisje, een modern venster op de plaats van een vroegere pakhuisdeur of luikvenster. De oorspronkelijke luiksponing is nog aanwezig. Rechts daarvan bevindt zich tweede vierkant zoldervenstertje (nieuw kozijn).

Ter hoogte van de vliering bevinden zich twee kleine dichtgezette venstertjes (vermoedelijk luikvensters). Het linkervenster is nog overdekt met een latei. Er kon niet goed waargenomen worden of deze latei van hout of zandsteen is.



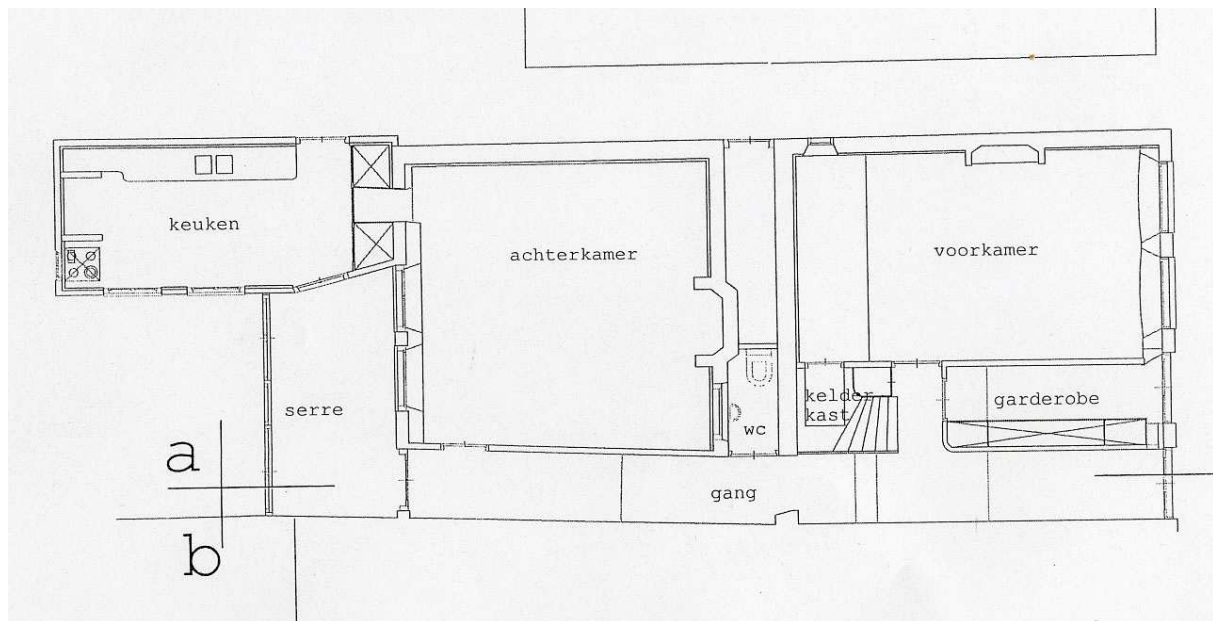
De kopse noordelijke gevel van de voorbeuk.

kopse noordelijke zijgevel achterbeuk

De rechter zijmuur van de achterbeuk is een topgevel van twee bouwlagen. De begane grond is in een slordig kruisverband gemetseld en heeft een tienlagenmaat van 62-63cm. De steenmaat bedraagt 21,5-22,5 x 10,5 x 5,2 cm. De verdieping is in een tweede fase erop gezet en is in een andere steensoort (10 lagen 52 cm; 20-21 x 9-9,5 x 4,3-4,5 cm) in strakker kruisverband gemetseld. Er is een geleidelijke verjonging op de grens van de begane grond naar de verdieping. Het metselwerk van de begane grond zou uit de tweede helft van de 17de of de vroege 18de eeuw kunnen dateren en dat van de verdieping maakt een 19de-eeuwse indruk.

De begane grond heeft pal rechts van het metselwerk van de kopse gevel van het oude dwarse voorbeuk een deur die toegang geeft tot een dwarsgang. Deze deur heeft een vernieuwd kozijn en een bovenlicht met een tweedelig raam. De deuropening is overdekt met een strek. Verder naar achteren bevindt zich een dichtgezette deur waarvan de eiken latei bewaard is gebleven. Rechts van deze opening is nog een oorspronkelijke kant zichtbaar waarin klezoren in de koppenlaag zijn verwerkt. Dit duidt op een datering van het metselwerk vóór omstreeks 1730. Naast de deuropening zit weer een grote secundaire vulling waarvan de betekenis onduidelijk is. Ter hoogte van de balklaag boven de begane grond zijn vier vrij oude ankers zichtbaar.

Op de verdieping bevindt zich een enkelvoudig WC-raampje en een modern openslaand venster. De zolder heeft een vernieuwd venster met stolpraam dat geflankeerd wordt door rondboogvensters met een rollaag. In de middelste vensteropening heeft zich mogelijk oorspronkelijk een pakhuisdeur bevonden. In de gevel zitten ankers die de zolderbalklaag en de kap aan de gevel koppelen.



Plattegrondtekening van de begane grond.

beschrijving per bouwlaag

In de plattegrond van de begane grond is de indeling in voor- en achterbeuk goed herkenbaar aan de tussenmuur. Geheel links loopt de gang die van de voordeur doorloopt door beide beuken naar de achterdeur. De voorbeuk heeft rechts een grote kamer. Tussen deze kamer en de gang is voor, achter de rechter voordeur, een kort gangetje. Daarachter is een overloop waar vandaan een trap, die tegen de tussengevel is geplaatst, naar de verdieping voert.

De achterbeuk heeft rechts van de gang een grote kamer met daarvoor in een smalle strook achter de tussenmuur links een wc en rechts een bergplaats. Deze laatste ruimte is vanuit de steeg rechts van het huis bereikbaar.

De begane grond van het dwarse voorhuis is overdekt door een 17de-eeuwse enkelvoudige grenen balklaag die haaks op de straat ligt. De balken hebben een doorsnede van ca. 26 x 14,5 cm. De voorkamer heeft een balkenplafond van drie vakken. De kamer heeft een stookplaats in de rechtergevel die deels gemoderniseerd is. Deze heeft een 19de-eeuwse stucwerk boezem met pilasters die een architraaf dragen. De vensters hebben vensterbanken en een venster omtimmering uit de tweede helft van de 19de eeuw met vouwblinden met drie staande panelen boven elkaar. Achter de vouwblinden zijn nog kastjes aanwezig. De kamer heeft een grindbetonvloer van recente datum.

Het achterste gedeelte van de voorkamer heeft een lager plafond dan de rest van de kamer. Hier heeft vermoedelijk ooit een bedstedenblok gezeten. Onder het bedstedenblok zal zich een kelder hebben bevonden die een stuk boven het maaiveld uitstak. Deze werd dan geventileerd door een vierkant venstertje dat zich in de rechter zijgevel bevindt. Onder de trap zit nog een restant van een kelder. Deze is vanuit de kamer en vanuit de gang toegankelijk. Bij het deurtje onder de trap heeft de kelder twee gemetselde treden. Boven het bedstedenblok bevond zich een tussenruimte tussen de vloer van de verdieping en de bedsteden. Dit is nog aanwezig.

Een tweepaneelsdeur met geprofileerde omlijsting leidt van de overloop naar de voorkamer. De smalle kamer is vanuit het halletje toegankelijk via een tweepaneelsdeur met diamantkopvormige panelen. De smalle kamer is van een eenvoudig stucplafond met het restant van een omgaande lijst voorzien. De trap heeft een kwartdraai en een traphek met gietijzeren spijlen. Onder de trap zit een keldertje dat via een deurtje onder de trap bereikbaar is.

De gang heeft in het voorhuis een eenvoudig stucplafond met omgaande lijst en een vernieuwde natuurstenen vloer.

De begane grond van het achterhuis is overdekt met een enkelvoudige balklaag die haaks op de straat ligt. De balken zijn in de achterkamer omstuct, maar ze kunnen in de dwarsgang gezien worden. Het zijn grenen balken met een doorsnede van ca. 20,5 x 13 cm.

De diepe gang heeft in de achterbeuk een stucwerkplafond met floraal middenornament.

De berging heeft een lambrisering van witte tegeltjes van ca. 13,5 x 13,5 cm.

De achterkamer heeft een plafond met omstucte balken waarbij de balken een eenvoudige grove duivejagerprofilering hebben. Tussen de balken bevinden zich stucwerkvelen.

Tegen de dwarsmuur tussen de achterkamer en de berging bevindt zich een brede moderne stookplaats waarvan het rookkanaal vermoedelijk ouder is. De vensters van de achterkamer hebben vensterbanken en een eenvoudige 19de-eeuwse omtimmering.

De achterkamer en de WC zijn toegankelijk via eenpaneelsdeuren met geprofileerde omlijstingen. De deuren zijn mogelijk 18de-eeuws.

Onder de berging in het achterhuis zou ook een deel van een waterkelder nog aanwezig zijn volgens een mededeling van de eigenaar van nr. 53.

Ook in de plattegrond van de verdieping is de verdeling in voor- en achterbeuk goed herkenbaar aan de tussenmuur. De indeling van de voorbeuk bestaat uit een grote voorkamer die de volledige breedte van het pand in beslag neemt, daarachter aan de linkerzijde een moderne badkamer en daarnaast een overloop met trap naar de zolder.

De verdieping van de voorbeuk is overdekt met een oorspronkelijke enkelvoudige grenen balklaag die haaks op de straat ligt. De balken hebben een doorsnede van ca. 24 x 15 cm. Onder de meest rechtse balk zit bij de achtergevel van de voorbeuk een console met een profielering uit de eerste helft van de 17de eeuw.

Alle ruimten zijn via tweepaneelsdeuren met geprofileerde omlijsting toegankelijk.

De voorkamer heeft een balkenplafond van vijf vakken die van een stucwerkvelen voorzien zijn. Hierin is een oudere indeling afleesbaar waarbij de twee linker velden bij een apart kamertje hebben gehoord.

Deze velden hebben een rijkere afwerking met perklijsten en middenornamenten.

Tegen de rechter (noordelijke) zijmuur bevindt zich een 19de-eeuwse zwart marmeren schouw. Daarnaast bevindt zich een kast met dubbele tweepaneels deuren. Deze panelen hebben aan één kant gebogen bovenhoeken en maken een 18de-eeuwse indruk maar zijn wellicht hergebruikt. In deze kast bevindt zich een rookkanaal dat van de begane grond afkomstig is.

De vensters hebben een paneelbetimmering met drie staande panelen boven elkaar. De voorkamer heeft vloer van ongelijk brede vloerdelen.

De trap naar de zolder is in de tweede helft van de 20ste eeuw gemoderniseerd. Maar vermoedelijk zijn er delen van een oude trap hergebruikt. Dit geldt in ieder geval voor de treden.

In de muur tussen de voor- en achterbeuk is een doorbraak gemaakt zodat de overloop ruimtelijk gezien verder gaat in een soort halletje in de achterbeuk.

De indeling van de achterbeuk bestaat uit twee naast elkaar gelegen achterkamers met daarvoor, links een douche, in het midden een hal die in verbinding staat met de voorbeuk en rechts een wc.

In de hal, tegen de douche bevindt zich nog een oude vaste kast.

De verdieping van de achterbeuk is overdekt door een enkelvoudige balklaag die, net als bij de voorbeuk, haaks op de straat ligt.



Het stucplafond van de linker achterkamer op de verdieping.

De linkerachterkamer heeft een gestuct balkenplafond van twee vakken. De balken zijn omstuct en in ieder vak is een stucplafond met perklijst en een floraal middenornament aangebracht. De balken hebben een grove duivejagerprofilering in stucwerk. De kamer heeft in- en uitzwenkende vensterbanken met kraalschroten en een neggebetimmering met staande bolle panelen. Deze ruimte heeft een 19de-eeuwse houten vloer. Tegen de linker (zuidelijke) muur is een 19de-eeuwse kastenwand aangebracht waarbij de vier deuren aan de binnenzijde steeds twee panelen hebben. De buitenkant was vermoedelijk oorspronkelijk beplakt met behang op jute.

De rechter achterkamer heeft nog een in- en uitzwenkende vensterbank. Deze kamer heeft balken met een kwartronde profilering die niet omstuct of omkist zijn. In de linkervoorhoek bevindt zich een vaste kast met een 19de-eeuwse tweepaneelsdeur.

Alle ruimten zijn toegankelijk via tweepaneelsdeuren.

Kapconstructie

De kapconstructie van de voorbeuk bestaat uit kagebinten die een sporenkap ondersteunen. De sporenkap is afgetimmerd maar de kagebinten zijn wel toegankelijk. De kap had oorspronkelijk vier gebinten waarvan twee in Schuitediep 51 zitten. Het restant van het meest zuidelijke gebint zit in het deel van de buurman (nr. 53) en een tweede gebint zit in de scheidingsmuur tussen 51 en 53.

Het zijn grenen dekbalkgebinten, waarbij de krommers van eikenhout zijn. Aan de zijkant van de kromstijlen zijn eiken zwaluwstaartvormige blokkeels gespijkerd die de plaat vasthouden.

De eiken gebintstijlen (18 x 12 cm) zijn in de dekbalken (17 x 14 cm) gepend en met een toognagel vastgezet. De korbelen zijn onder gespijkerd en boven gepend (1 toognagel). De grenen gebintplaat (13,8 x 16 cm) ligt in een zwaluwstaartvormige keep en is op de dekbalk gespijkerd. De windschoren zijn onder en boven gespijkerd. Deze zijn in de lengte doormidden gezaagd. Bij een van de windschoren is een wisgat zichtbaar dat in de lengte doormidden is gezaagd.

De gebinten hebben aan de noordzijde links (oost) kleine met een beitel gehakte merken (2,1-2,4 cm) en rechts (west) grotere met een beitel gehakte merken. De gebinten zijn van zuid naar noord oplopend genummerd van 1-4 (3 en 4 bevinden zich in de huidige nr. 51) en de noordzijde was de constructiezijde. Op de westelijke plaat zit tussen gebint 3 en 4 een afronding waar vroeger mogelijk een geslept rookkanaal langs heeft gelopen.

Het rookkanaal tegen de noordgevel heeft een moderne aftimmering. Aan beide zijden ervan bevindt zich een venster. Het rechter venster heeft een afgeschuinde onderhoek en is gemaakt op de plaats van een

vroegere pakhuisdeur. Het trijshuisje daarboven is aan de buitenkant nog aanwezig. Op de dekbalk van het noordelijke gebint (gebint 4) ligt een klos waarop een ronde balk ligt die met de vroegere hijsinrichting in verband gebracht kan worden.

Links naast het rookkanaal bevindt zich een deur met ongekleurd glas in lood die toegang geeft tot de afgescheiden trap. Een enkelvoudig venstertje met een eenvoudige omtimmering verlicht dit gedeelte. Mogelijk zit dit venstertje op de plek van een oud venster.



De 17^e-eeuwse kapconstructie van de voorbeuk.

De kap van de achterbeuk is geheel afgetimmerd zodat er weinig over opgemerkt kan worden. De achterbouw is geheel bedekt met rode oud-hollandse pannen.

Aan de linkerkant is in het dakschild een geslept dakkapelletje aangebracht. Thans zijn de zolder van het voorhuis en het achterhuis door een glazen dwarskap met elkaar verbonden.

DE SMALLE AANBOUW

Rechts achter de achterbeuk is een eenlaagse smalle aanbouw. Deze is in halfsteens verband opgemetseld in schoon metselwerk waarvan de drie zijden met elkaar in verband staan (10 lagen 60,5-61 cm; steenmaat 24-24,5 x 5 cm) en stamt blijkens een inscriptie uit 1860. De balken steken door de muur en zijn afgewerkt in de vorm van diamantkoppen. Overigens is er in de zuidelijke zijgevel van de aanbouw een knik gemaakt zodat de aanbouw bij de aansluiting met de achtergevel van het achterhuis smaller is. Op deze wijze kon de achtergevel maximaal vrij gehouden zodat er meer licht bij de achtergevel kan komen. De zuidelijke langsgevel heeft drie traveeën met een deur en twee achtruitsvensters. Boven deze gevelopeningen zitten rollagen. De kozijnen hebben een vrij grove duivejagerprofilering van het zelfde model als die van de achtergevel. De bovenlichten zijn oorspronkelijk beweegbaar geweest, maar zijn nu vastgezet. In het voorste schuine vlak is een glasdeur aangebracht met onder een paneel en boven een roedenverdeling van elkaar kruisende cirkelsegmenten. Het deurkozijn heeft een geprofileerd kalf met een bovenlicht met roedenglas. Het kozijn staat op natuurstenen dorpel met dito neuten die kappen hebben waarin de profilering van het kozijn in uitkomt. Naast de deur is een steen met inscriptie aangebracht met de tekst: EIS 1860. In de kopse westelijke gevel zit een klein venster met een vierruitsraam.

De aanbouw heeft een enkelvoudige naaldhouten balklaag. In de aanbouw bevindt zich een keuken met tegen de westelijke kopse kant een gemoderniseerde stookplaats.

Tegen de oostelijke kopse kant is een kastenwand met een doorgang naar de achterkamer geflankeerd door twee kasten. In deze wand bevinden zich drie opgeklampte deuren met knierscharnieren.

WAARDESTELLING

Schuitendiep 51 heeft hoge monumentwaarde vanwege de stedenbouwkundige situering in een bouwblok met in aanleg 16de- en 17de-eeuwse percelerings- en bebouwingsstructuur die deels intact is gebleven. De voorbeuk van het pand vormt vanaf de bouw in de 17^e eeuw een bouwkundige eenheid met het buurpand nr. 53 dat een rijksmonument is. Ook is de smalle mandelige gang aan de rechterzijde van belang daar die de historische ontsluiting van de percelen aangeeft.

De bouwmassa is van belang daar het nog duidelijk een in aanleg het dwarse 17de-eeuws huis met een in de 19de eeuw opgehoogd dwarse achterbeuk weergeeft.

De voorgevel heeft hoge monumentwaarde als lijstgevel uit 1864. Bovendien is de voorgevel stedenbouwkundig van belang daar deze onderdeel vormt van de historische straatwand van het Schuitendiep.

Het casco van de dwarse voorbeuk vormt de helft van het redelijk goed bewaard gebleven 17de-eeuws casco. Vooral vanwege de samenhang met Schuitendiep 53 heeft dit een hoge monumentwaarde. Opmerkelijk is dat het casco van nr 51 beter bewaard is gebleven dan nr. 53 en bevat belangrijke 17de-eeuwse onderdelen zoals de oorspronkelijke rechter kopse gevel, de balklagen van de begane grond en de verdieping. Vooral de 17de-eeuwse kapebinten zijn van belang. Het achterhuis heeft wat betreft de begane grond 17de-eeuwse muren en een dito balklaag bewaard en heeft 19de-eeuwse verdiepingsmuren (indeling), balklagen en kap en dit vertegenwoordigd hoge monumentwaarde. Bovendien kan aan het casco ook nog de ontwikkeling afgelezen worden zodat dit evolutionaire waarde heeft. Ook de waterkelder onder het pand heeft positieve monumentwaarde.

In het pand is nog redelijk wat historisch vooral 19de-eeuws interieur bewaard gebleven dat positieve monumentwaarde heeft. Hieronder worden enige interieurelementen van belang genoemd: een 19de-eeuwse stucwerkboezem, de marmeren schouw in de voorkamer van de verdieping, diverse stucplafonds met name die in de balkvelden op de verdieping, een aantal tweepaneelsdeuren, twee eenpaneelsdeuren, een kastenwand, diverse vensteromtimmeringen (waarvan sommige met vouwblinden) en in- en uitwenkende vensterbanken, een tweede kastenwand in de smalle aanbouw. De console uit de eerste helft van de 17de eeuw heeft belangrijke monumentwaarde.

AANBEVELINGEN

Bij eventuele verbouwingen is nader bouwhistorisch onderzoek gewenst.

Bijlage: Uittreksel uit het bouwdoosier van de dienst RO/EZ van de gemeente Groningen.

Adres : **Schuitendiep 51**
Bouwdoosiernummer : B 13782
D.I.V. bezoek : 5 oktober 2004

1929

Het tonnenstelsel wordt opgeheven. Het bestaande privaat wordt voorzien van een inrichting tot waterspoeling en het afvoeren van de faecaliën naar het riool van de gemeente.

1944

Er is een kapperssalon in het pand gevestigd. H. Hagen dient een aanvraag in voor een vergunning voor het plaatsen van een wasbak.

1946

Het oorlogsschaderapport bedraagt f 179,- en bestaat uit glas- en schilderwerk.

1985

De gemeente verleent een vergunning voor het samenvoegen van Schuitendiep 51 en 51a t.b.v. de huisvesting van een gezin.

H. Wierts